

Marti Martorell

A l'hora de titular una sèrie d'articles dedicats a l'estudi de l'obra del director Raoul Walsh, la decisió final ha estat posar-ne tan sols el nom, sense cap adjectiu. Al començament hi havia pensats els títols *Un director singular: Raoul Walsh* i *Un director modèlic: Raoul Walsh*; però, sempre que es fan servir adjectius, es frega la simplificació i la generalització. Aquests adjectius no abracen prou el tarannà i, encara més important, l'obra d'un director com és Walsh, perquè, a part de ser un dels directors més fecunds del cinema nord-americà, va viure des del principi la creació de Hollywood, fet que li va permetre agafar un bagatge important i especialment, segons les seves paraules pròpies, tenir el millor mestre de cinema possible: David Wark Griffith.

Quant a bibliografia, en català a penes no hi ha res disponible sobre Raoul Walsh: tan sols pot esmentar-se el *Diccionari del cinema negre*,¹ de Xavier Coma, que dedica unes entrades a Raoul Walsh i algunes de les seves pel·lícules. En castellà, la situació no és gaire millor: a part de la traducció² de l'autobiografia publicada l'any 1974, *Each Man in His Time*, tan sols és possible trobar dos llibres, alguns articles a revistes i algunes referències reduïdes en estudis que també tracten altres directors. Cal remarcar-ne:

AA.VV. *Raoul Walsh*. Cadis: Muestra Cinematográfica del Atlántico, 1990.

ABAJOPABLOS, JUAN JULIO DE. *El mundo fílmico de Raoul Walsh*, Valladolid: Fancy Ediciones, 2000.

BENET, VICENTE J. «Los ecos del montaje. Función narrativa del collage en *The Roaring Twenties*». *Archivos de la Filmoteca*, 20, juny de 1995.

CASAS, QUIM. «Juntos hasta la muerte. La ciudad de la Luna». *Nickel Odeon*, 4 (tardor del 1996), pàg. 153-145.

COBOS, JUAN. «Los implacables. Oeste genuino». *Nickel Odeon*, 4 (tardor del

1996), pàg. 171-172.

COMA, XAVIER; LATORRE, JOSÉ MARÍA. *Luces y sombras del cine negro*. Barcelona: Ediciones Fabregat, 1981, pàg. 57-66 i 134-142. (Dirigido por...) COMA, XAVIER. *El esplendor y el éxtasis. Historia del cine americano /2 (1930-1960)*. Barcelona: Laertes, 1993, pàg. 97.

—. «Murieron con las botas puestas. Grandezashakesperiana». *Nickel Odeon*, 4 (tardor del 1996).

GALLAGHER, TAG. «Directores de Hollywood». A: *Historia General del cine. Volumen VIII. Estados Unidos 1932-1955*. Madrid: Cátedra, 1996, pàg. 327-336. (Signo e imagen).

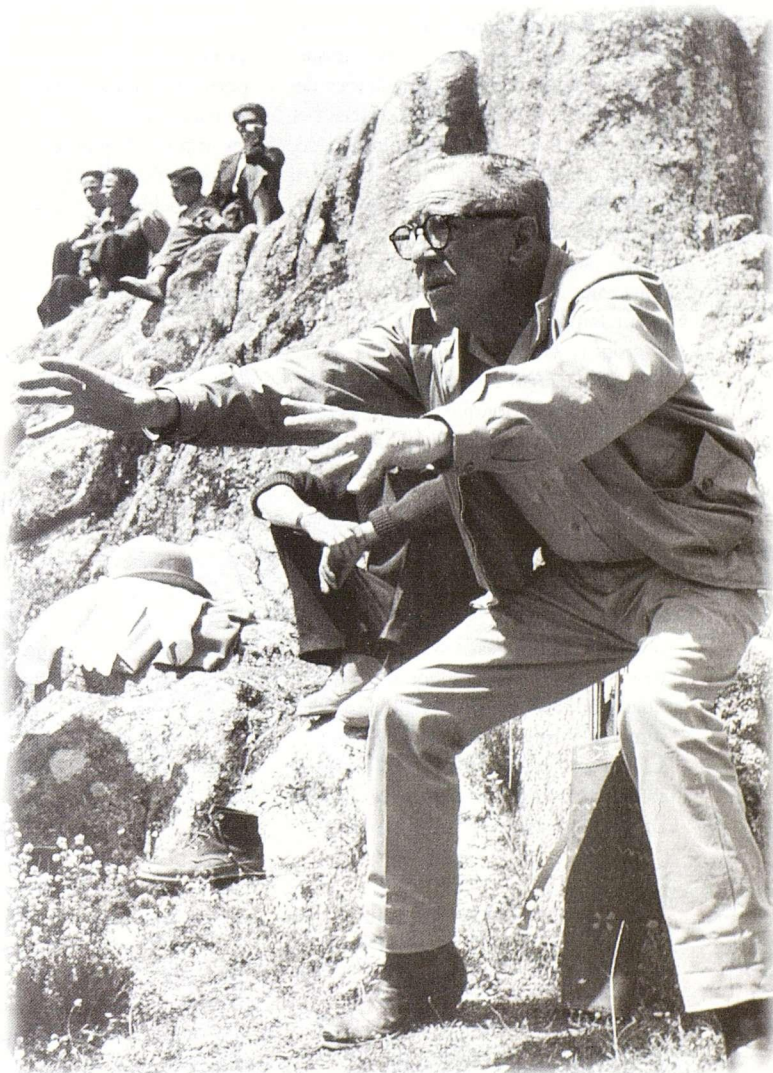
GOMERY, DOUGLAS. *Hollywood: el sistema de estudios*. Madrid: Verdoux, 1991, pàg. 144-145.

GUERIF, FRANÇOIS. *El cine negro americano*. Barcelona: Martínez Roca, 1988.

HEREDERO, CARLOS F.; SANTA-MARINA, A. *El cine negro. Maduración y crisis de la escritura clásica*. Barcelona: Paidós, 1996. MARÍAS, MIGUEL. «Raoul Walsh. El oeste torrencial». *Nickel Odeon*, 4 (tardor del 1996), pàg. 72-75. PLANS, JUAN JOSÉ. «Tambores lejanos. Palabras cercanas». *Nickel Odeon*, 4 (tardor del 1996), pàg. 198-199.

No s'ha esmentat abans l'entrada que li dediquen Bertrand Tavernier i Jean-Pierre Coursodon al seu estudi *50 años de cine norteamericano*.³ S'ha deixat de banda perquè, com que actualment és una de les ressenyes més extenses i com-

³ Madrid: Akal, 1997, tom 2, pàg. 1075-1088.

¹ Barcelona: Edicions 62, 1990. (Seleccions de la Cua de Palla, 100).

² *La vida de un hombre. La edad de oro de Hollywood*. Barcelona: Grijalbo, 1982. També se n'ha fet una reedició, amb un altre títol: *El cine en sus manos*. Ediciones JC, 2000.

Raoul Walsh era un director infatigable, format quan el procés per enregistrar una pel·lícula només era qüestió de dies i, per tant, la durada curta que tenien les pel·lícules obligava a fer-ne una darrera l'altra, sense gaire temps de descans.

pletes sobre Walsh disponible a les nostres llibreries i biblioteques,⁴ convé fer-ne una mica de menció. Per començar, d'entre tots els directors, és l'entrada que té més pàgines, fet que dona la idea de l'abast de la seva producció. Abast no entès tan sols en sentit quantitatiu, sinó també qualitatiu, perquè excel·leix com a director en una gran part de les pel·lícules que va fer. Potser que en alguns punts sigui difícil donar la raó a Tavernier i a Coursodon (per exemple, quan fan l'afirmació que la versió de Heisler (*I Died A Thousand Times*) de la novel·la *High Sierra* de William R. Burnett és superior que la versió Walsh, estrenada aquí amb el títol *El último refugio*), però l'estudi en aquest cas aprofundeix, i molt, en tot el que fa referència a tècnica cinematogràfica i supera el clíxe de director que es podia classificar, segons el que afirmen a la pàgina 175, «"entre els mestres del cinema d'acció", quan s'equipara l'estil amb la rapidesa de la seva narració, en poques paraules, quan hom el converteix en arquetip del director Warner. Una mena de super Lloyd, un Curtiz al quadrat.» Tavernier i Coursodon van més enllà i analitzen l'obra de Walsh escena per escena i —

més concretament encara— per moviments de càmera (també a la pàgina 175): «Propulsa literalment els actors al centre mateix de l'acció, l'escena, el conflicte, i accentua, multiplicat per deu, la rapidesa dels seus desplaçaments a través de la planificació i per constants moviments de càmera generalment molt ràpids. Contràriament als costums de la Warner, no accelera artificialment el moviment amb grans encadenats, trucatges visuals o el·lipsis. No abusa del diàleg *staccato* ni dels efectes de muntatge. Simplement ataca qualsevol pla, qualsevol angle que inicia o tanca una seqüència amb una concisió increïble, un sentit de síntesi...» És, per tant, un text la consulta del qual és molt recomanable si hom s'interessa per l'obra de Raoul Walsh.

Entre la primera pel·lícula i la darrera que va dirigir hi ha cinquanta anys (1914-1964). Són cinc dècades d'evolució contínua que comencen durant l'època del cinema mut i que suposen tretze curtmetratges i trenta-nou pel·lícules mudes i quaranta-cinc pel·lícules sonores, és a dir un total de vuitanta-quatre pel·lícules, sense comptar-ne els curtmetratges.

Entre les pel·lícules de l'època muda que s'estrenaren aquí, cal remarcar-ne les següents: *Carmen* (1915); *The Thief of Baghdad* (*El ladrón de Bagdad*, 1924); *What Price Glory?* (*El precio de la gloria*, 1926) i *Sadie Thompson* (*La frágil voluntad*, 1928).

Quant a les pel·lícules sonores, la distribució espanyola va ser més bona. Per ordre cronològic, se'n poden destacar: *In Old Arizona* (*En el viejo Arizona*, 1929); *The Big Trail* (*La gran jornada*, 1930); *Me and My Gal* (*Mi chica y yo*, 1932); *Under Pressure* (*Bajo presión*, 1935); *Artists and Models* (*Cómicos en París*, 1937); *The Roaring Twenties* (*Los turbulentos años veinte*, 1939); *They Drive by Night* (*La pasión ciega*, 1940); *The Dark Command* (*Mando siniestro*, 1940); *High Sierra* (*El último refugio*, 1941); *They Died with Their Boots On* (*Murieron con las botas puestas*, 1941); *Gentleman Jim* (1942); *Objective, Burma!* (*Objetivo Birmania*, 1945); *Salty O'Rourke* (*Fuera de la ley*, 1945); *Pursued* (*Su única salida*, 1947); *White Head* (*Al rojo vivo*, 1949); *Colorado Territory* (*Juntos hasta la muerte*, 1949); *Captain*

Horatio Hornblower (*El baidalgo de los mares*, 1950); *Distant Drums* (*Tambores lejanos*, 1951); *Along the Great Divide* (*Camino de la borca*, 1951); *The World in His Arms* (*El mundo en sus manos*, 1952); *The Lawless Breed* (*Historia de un condenado*, 1952); *Sea Devils* (*Los gaviolanes del Estrecho*, 1952); *Gun Fury* (*Fiebre de venganza*, 1953); *Saskatchewan/O'Rourke of the Royal Mounted* (*Rebelión en el fuerte*, 1954); *The Tall Men* (*Los implacables*, 1955); *Battle Cry* (*Más allá de las lágrimas*, 1955); *The King and Four Queens* (*Un rey para cuatro reinas*, 1956); *Band of Angels* (*La esclava libre*, 1957); *The Sheriff of Fractured Jaw* (*La rubia y el sheriff*, 1958) i *A Distant Trumpet* (*Una trompeta lejana*, 1964), pel·lícula que finalment va suposar deixar l'allunyament de la direcció de pel·lícules.

De tota la mostra de pel·lícules esmentades al paràgraf anterior, és fàcilment deduïble que Raoul Walsh era un director infatigable, format quan el procés per enregistrar una pel·lícula només era qüestió de dies i, per tant, la durada curta que tenien les pel·lícules obligava a fer-ne una darrera l'altra, sense gaire temps de descans. Aquest període de formació serà el tema principal de l'article següent. ■

⁴ O no, perquè les seccions d'audiovisuals de les biblioteques normalment solen reduir-se a presència de vídeos i CD i, quant a llibres, a dos o tres manuals per aprendre a manejar càmeres i poca cosa més. Quant a la secció d'història de l'art, sembla que el cinema és un desterrat: com a màxim, els quatre llibres per sortir del pas.